

ERI-Health

Глобалне климатске промјене највећи утицај имају на векторске заразне болести – болести које преносе и шире други организми (вектори) – најчешће комарци, крпељи и разне врсте зглавкара – артропода из разлога што број, активност и распрострањеност вектора директно зависи од спољашње температуре и климатских фактора, тако да многе векторске болести више нису типичне и ограничене искључиво на тропска подручја.

У посљедње двије деценије у свијету се биљежи пораст оболијевања од векторских болести, али и њихово интензивно географско ширење, те се тако сматра да се тренутно преко пола свјетске популације налази под ризиком од оболијевања од векторских болести, а у укупном броју оболијевања од заразних болести у свијету, око 17% припада векторским заразним болестима, од чега је највише обољелих од маларије, и то у неразвијеним земљама афричког континента.

Међутим све већа учесталост, раширеност, али и комплексност ширења векторских болести уз непостојање ефективних љекова и вакцина за многе од њих, наглашавају витални значај друштвене мобилизације, међусекторске сарадње и интегрисаног приступа. Управо из тог разлога кроз Пројекат ERI-Health, „**Јавноздравствена спремност за епидемије и ванредне ситуације које прелазе границе држава**“ извршено је узорковање комараца током јуна, јула, августа, септембра и октобра 2021. године у програмском подручју.

ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске, Институт за јавно здравље Црне Горе и Завод за јавно здравство Сисачко-мославачке жупаније учествују у реализацији пројекта „Јавноздравствена спремност за епидемије и ванредне ситуације које прелазе границе држава – ERI Health“. Овај пројекат реализује се у оквиру Приоритетне осе 1- Побољшање квалитета услуга јавног здравља и социјалне заштите у програмском подручју Interreg IPA Програма прекограничне сарадње Хрватска-Босна и Херцеговина-Црна Гора 2014-2020. Укупан буџет пројекта: 999.329,54 EUR, а ЕУ овај пројекат суфинансира у износу 849.430,09 EUR.

Један од циљева пројектних активности био је идентификација комараца који су присутни на нашем подручју и вируса које ови комарци носе, а који код људи могу изазвати различите заразне болести.

PARTNERI U PROJEKTU:

ЦРНА ГОРА

Узорци комараца прикупљених на дијелу јужне територије Црне Горе послати су у Научни институт за ветеринарство „Нови Сад“ у смрзнутом стању на сувом леду. Транспорт узорака комараца спроведен је по свим потребним захтјевима и није ни у ком случају угрозио подобност и квалитет узорака за испитивање. Укупно је достављено 80 узорака у којима је било од једног до 61 комарца у пуловима и то 41 узорак комараца врсте *Culex sp.* и 39 узорака комараца врсте *Aedes sp.*, узоркованих на подручју Црне Горе у различитим временским периодима у дијелу јужне територије земље (Радановићи, Радовићи, Кртоле, Мељине, Херцег-Нови).

Резултати испитивања показали су да нити у једном од достављених узорака комараца врсте *Culex sp.* и *Aedes sp.* са различитих локација на територији Црне Горе, узоркованих током јуна, јула, септембра и октобра мјесеца није утврђено присуство вируса Западног Нила, Усуту вируса, вируса Dengue грознице, Chikungunya (Чикингуња) вируса, нити вируса Грознице долине Рифта.

Добијени налази указују да у сезони 2021. године или није било циркулације поменутих вируса на испитиваним подручјима (локалитетима) или је пак та циркулација била на врло ниском нивоу, па није била детектована испитивањем достављеног броја узорака и јединки комараца. Добијени резултати испитивања су у корелацији са случајевима оболијевања у хуманој популацији којих није било ове сезоне.

РЕПУБЛИКА СРПСКА

У Републици Српској комарци су узорковани са подручја шест општина: Градишка, Козарска Дубица, Нови Град, Костајница, Србац и Требиње. За узорковање су кориштене CDC клопке на пет локација у свакој од наведених општина. Узорковање је вршено у пет термина током јула, августа и септембра у 2021. години. Узорци су транспортовани на Пољопривредни факултет у Новом Саду гђе је обављена идентификација врсте комараца и анализа присуства вируса. Анализом врсте комараца утврђено је присуство *Culex pipiens* и *Aedes vexans* у свим узорцима, док је у четири узорка откривен *Aedes albopictus*. Сви узорци су тестирани на присуство вируса Западног Нила и Усуту вируса, док су узорци гђе је откривен *Aedes albopictus* тестирани на вирус Dengue грознице, Chikungunya вирус и вирус Rift Valley.

У прикупљеним узорцима комараца није откривен нити један од наведених вируса.

Пројекат је кофинансиран средствима EFRR и IPA II фондова Европске уније.
Горенаведени садржај искључива је одговорност и надлежност Института за јавно здравство Републике Српске и ни на који начин не одражава ставове Европске уније.

ХРВАТСКА: Сисачко-мославачка жупанија

У оквиру пројекта извршено је узорковање комараца, детерминација врста комараца и PCR анализа комараца на сљедеће узрочнике: вирус Dengue, вирус West Nile, вирус Chikungunya, Usutu вирус и вирус Rift valley.

За узорковање комараца коришћене су CDC клопке произвођача Biogents, назива BG-Pro купљене из средстава пројекта. Узорковање је спроведено у 8 термина, сваки пут на 5 локација и то током јула, августа и септембра мјесеца. Локације су биле урбане и руралне: 4 локације у урбаном подручју и 6 локација у руралном подручју.

Клопке су постављане у сумрак, између 19:00 и 21:00 сат и скупљане ујутро, од 05:00 до 07:00 сати, тако да се сваког пута и на свакој локацији узорковање вршило током 10 до 12 сати. Клопке су постављане на висини од 1 м од тла, причвршћене на носачима или за гране дрвећа, а изнад клопке се постављала торба у којој се налазио атрактант-суви лед. Мјеста на којима су постављане клопке била су заклоњена од вјетра у близини водених површина с вегетацијском покривеношћу како би микроклиматски што боље одговарали комарцима. Узорковање су радили запослени у Заводу за јавно здравство, санитарни инжењери, едуковани за рад на пословима узорковања комараца.

Узорковањем комараца на подручју Сисачко-мославачке жупаније детерминисане су врсте комараца које су очекиване на том географском подручју. Најзаступљенији су: *Aedes vexans* и *Culex pipiens*. Од инвазивних врста прикупљени су узорци комарца *Aedes albopictus*. PCR анализом у прикупљеним узорцима комараца нијесу нађени тражени вируси.

ЗАКЉУЧАК:

Информације добијене након наведених анализа користиће се за побољшање надзора над векторским болестима, као и контроли комараца као вектора, припреми едукација у области превенције ових болести, као и подизању свијести становништва о опасностима ових заразних болести, те предузимању мјера заштите у програмском подручју. По завршетку пројекта побољшаће се услуге дијагностике антропозооза и заразних болести које се преносе путем вектора, што ће омогућити пројектним партнерима да благовремено открију јавноздравствене пријетње, што је и један од циљева пројекта: „Јавноздравствена спремност за епидемије и ванредне ситуације које прелазе границе држава“.

Пројекат је кофинансиран средствима EFRR и IPA II фондова Европске уније

ГДЈЕ НАС МОЖЕТЕ ПРОНАЋИ:

Посјетите странице:
www.interreg-hr-ba-me2014-2020.eu

ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске
<https://www.phi.rs.ba>

Завод за јавно здравство Сисачко-мославачке жупаније
<https://www.zzjz-sk.hr/>

Институт за јавно здравље Црне Горе
<https://www.ijzcg.me/>

Пројекат је кофинансиран средствима EFRR и IPA II фондова Европске уније.
Горенаведени садржај искључива је одговорност и надлежност Института за јавно здравство Републике Српске и ни на који начин не одражава ставове Европске уније.